

Kateri daljnogled naj kupim za opazovanje ptic

// Jernej Figelj

Najlepša doživetja s pticami so gotovo takrat, ko si po srečnem naključju ptici zelo blizu. Sam ne bom nikoli pozabil nizkega preleta planinskega orla (*Aquila chrysaetos*) na Volovji rebri ali pa doživetja s Sabotina, ko se je samica slegurja (*Monticola saxatilis*) usedla prav na stražarnico, na kateri sva malicala z bratom Andrejem. Takšna doživetja so zelo redka! Če hočemo ptice opazovati поблиže in se jih tudi lepo ogledati, potrebujemo nekaj bolj zanesljivega od naključij in sreče. Daljnogled je poleg beležke in pisala osnovni pripomoček, ki ga ornitologi uporabljamo na terenu. Obstaja več vrst daljnogledov, ki se ločijo tako po zgradbi, velikosti, povečavi, teži in še kakšni lastnosti.

Tip daljnogleda

V osnovi ločimo dva tipa daljnogledov: daljnogleds **Porro prizmami** ter daljnogleds **strešnimi prizmami**. Pri prvih je razdalja med okularjema manjša od razdalje med objektivoma, pri daljnogledih s strešnimi prizmami pa je ta razdalja enaka. Načeloma velja, da za isto ceno dobimo boljšo kvaliteto pri daljnogledu s Porro prizmami. Njegova slaba lastnost je ta, da je občutljiv za udarce in kaj hitro se zgodi, da nam kaže dvojno sliko.

Dejavniki, ki vplivajo na kvaliteto slike

Kvaliteto slike, ki jo vidimo skozi daljnogled, določa mnogo dejavnikov. Osnovna dejavnika sta **povečava** ter **premer zunanje leče objektiva**, ki sta na vsakem daljnogledu zapisana z oznako, na primer 8x42 ali 10x50. Tako ima daljnogled z oznako 8x42 premer zunanje leče objektiva 42 mm in 8-kratno povečavo. Tako povečava kot premer zunanje leče objektiva vplivata na širino vidnega polja in svetlost slike. Razlika med daljnogledoma 7x50 in 12x50 je ta, da ima daljnogled 12x50 večjo povečavo, zato je opazovani predmet videti večji, po drugi strani pa ima zaradi večje povečave temnejšo sliko in ožje vidno polje. Zaradi ožjega vidnega polja teže najdemo denimo ptico v letu, poleg tega se manjše tresenje rok pri daljnogledu 12x50 bolj kaže na sliki, kar tudi otežuje opazovanje. Večina ornitologov uporablja daljnogleds s 7 do 10-kratno povečavo, večje povečave so brez stajala skoraj neuporabne. Daljnogledi z večjimi zunanji lečami in večjimi povečavami so navadno večji in težji, kar je tudi treba vzeti v obzir. Težji ko je daljnogled, hitreje ga bomo pustili v nahrbtniku, zato posebej pohodnikom predlagam manjše daljnogleds s 7 ali 8-kratno povečavo. Najmanjši in najlažji so tako imenovani žepni daljnogledi. So tudi cenovno najbolj dostopni, ponavadi pa imajo premer zunanje leče med 20 in 25 mm, kar se kaže na slabši kvaliteti slike (temnejša slika, ožje vidno polje). Za tiste, ki radi opazujemo metulje in druge žuželke, nam pride prav tudi podatek o najkrajši razdalji, na kateri daljnogled še ostri.

Na kvaliteto slike vpliva tudi **kakovost leč** in drugih materialov, iz katerih je daljnogled sestavljen. Pri daljnogledih se ljudski pregovor »kolikor denarja, toliko muzike« izkaže za resničnega. Kvaliteta materialov ter samega daljnogleda je lepo vidna na ceni. Najboljše daljnogleds izdeluje »sveta trojica« proizvajalcev optičnih pripomočkov: Swarovski, Leica in Zeiss. Cene njihovih daljnogledov so v primerjavi s cenami primerljivih daljnogledov

drugih proizvajalcev, kot npr. Nikon, Pentax, Kodak idr., za približno 10-20 % višje. Razlika je predvsem posledica bogate tradicije proizvajalcev ter preverjene visoke kakovosti izdelave. Najboljši daljnogledi tako stanejo približno 2.000 €, odlikujejo jih najnovejša tehnologija izdelave leč in lečnih premazov, ki je navadno omenjena s posebnim, proizvajalcu lastnim imenom (npr. Swarovdur pri Swarovskem, AquaDura pri Leici ipd.).

Cena vendarle ni vse, zato je daljnogled pred nakupom dobro prijeto v roke in z lastnimi očmi pogledati skozenj. Ljudje smo si različni, različnim ljudem ugajajo različni daljnogledi, in šele ko bomo daljnogled prijeli v roke, bomo ugotovili, ali je primeren za nas. Svetujem, da preverite daljnogled v slabih razmerah (v mraku, megli, slabem vremenu), ko so najbolj vidne dobre in slabe lastnosti daljnogleda.

foto: Luka Božič

Na katere tehnične lastnosti naj bomo pozorni pri nakupu daljnogleda (povzetek)

Povečava x premer zunanje leče – ornitologi najpogosteje uporabljamo daljnogleds 8x42 (40,43) ali 10x50. Povečave, večje od 10, niso priporočljive zaradi efekta tresenja rok. Za dobro sliko naj ne bo premer zunanje leče manjši od 30 mm, leče, večje od 50 mm, pa imajo večji in težji daljnogledi, ki so tudi nepraktični.

Vidno polje – izraža se v metrih na 1000 metrov. Pove nam, kako široko je 1000 m oddaljeno vidno polje. Okvirne vrednosti so med 100 in 130 m na 1000 m.

Teža – težji ko je daljnogled, težje ga bomo nosili in zahtevnejše bo opazovanje z njim.

Najmanjša razdalja, na kateri daljnogled še ostri – pomemben podatek za ljubitelje metuljev; najboljši daljnogledi ostrijo že na manj kot 2 m.

Cena – odsvetujem daljnogleds, cenejše od 100 €, saj so slabe kvalitete, netrpežni, še najverjetneje vam bodo pokvarili oči.

→ Razpis za nagrado zlati legat 2011

Zlati legat je nagrada, ki jo DOPPS podeljuje slovenskim ornitologom za najboljše delo s področja ornitologije, objavljeno doma ali na tujem. Nagrado sestavlja pisno priznanje in denarna nagrada. Za nagrado lahko kandidirajo dela, katerih prvi navedeni avtor je državljan Republike Slovenije ali zamejski Slovenec. **V pošteve za izbor za nagrado pridejo strokovna in znanstvena dela s področja ornitologije, ki so bila objavljena v letu 2011.** Žirija bo izbirala med vsemi objavljenimi deli v tem letu. Avtorje prosimo, da kopije svojih del pošljejo na naslov DOPPS, p.p. 2990, 1001 Ljubljana ali dopps@dopps.si, s pripisom »za nagrado Zlati Legat«, do 1.2.2013. Zmagovalca bomo razglasili in mu podelili nagrado na zboru članov DOPPS 2013.